

ABONNEMENT
Pour un an: 2 Dolars
Edition spéciale: 3 Dolars.

ADRESE
"İdjtihad,, Constantinople

Téléph: St. 865
xxvème ANNÉE
1 Mai 1930

İCTİHAD

Türkçe ve Fransızca
İLMİ, EDEBİ, İKTİSADİ
No: 296

ABONEMAN:
Seneliği [24Nusha] Türki-
ye için 2 1/2, Âlâ kâğıd-
lı 5 Liradır

İDAREHANESİ
Cıgaloğlunda İctihad Evi

Tarihi Te'sisi:
1904 — Genève
Yirmi beşinci sene
1 Mayıs 1930

YARATMALI!

[Cr  r]

Yazın : Fransanın sabık Başvekili
Edouard Herriot

— 8 —

M. Leon Jouhaut , *Conf  d  ration g  n  rale du Travail*, yani   ş umum   birliği namına söylerken, tabi'i servetlerin

cek ise, O zaman, ka  k   bu hak verilmemiş ol-
saydı, demek caiz olur.

Son günlerde *Fascisme an VII* ismile ve
Maurice Bedel tarafından yazılmış köşk ve
  z   bir kitap çıkdı bunu okumalı, bunu m  m-
kin mertebe tahlil etmek niyetindeyiz. *Hegel*
«non e uomo chi non e padre» derdi,
«N'est pas femme celle qui n'est pas
mère» diyenlerde haklı olur.

Biz ibaredeki « l'Italie » kelimesinin ye-
rine la Turquie kelimesini ikame ederek :
Les palais de la Turquie future seront peuplés
de familles nombreuses avec des enfants aux faces
bronzées comme des Africains, tandis que leur
m  res auront jusqu'   l' âge avanc  , des yeux
aux pupilles d'acier exprimant une volont   in-
domptable d'amour et de cr  ation » .

Bu muhakkakdır ki milletlerin merkezi sık-
letleri ailelerdedir ve ailenin ukde'i hayatı ka-
d  n, ana kadın, zevce kadındır, meb'us hanım
muntahib hanım, naz  r veya vekil hanım asla
değil! Evet bugün Danimarka devletinin maa-
rif naz  r   M me Dang isminde bir hanımdır ve
makamı , bizce, faziletk  r dört beş aslan gibi
kız ve erkek, münevver ve haluk evl  d yetiş-
dirmi   bir ananın makamından hiç de yüksek
değildir.

Bizim bu husustaki kanaatimiz haylı eski-
dir; 28 numrulu ve 1 ağustos 1927 tarihli
  ctihat ın kadınlarda gayei hayat ve 184
numrulu ve 15 t  mmuz 1925 tarihli *  ctihat ın*
Ameli ve fikri hayatda yarının Türk
kadını adlı makalelerde yazılıdır.

Kadını, aileden, ev han  ml  ğından, anal  ktan
uzaklaştırabilecek her hak Türk kadınını l  -
kay  d bırakacak onlar haklarını ve vazifele-
rini büyük fazilet ve fera  atle isti'mal ve ifa
edecek evl  dların anaları olmayı en yüksek
cem  l ve kem  l bileceklerdir.

Dr. AB. DJ.

umum mali, müşterek mal k  l  nma  n  ,
milletce yapılan ham mahsul [Produits
bruts] lerin beynelmilel tevzi'ini talep
ediyor. Bu onun tevzi' nazariyyesidir.
Fakat, vazih olarak ortaya   kar  yor ki
yarın umum   piyasa,   ehdlere faik taleb-
ler kar  sında bulunacak ve bu keyfiyyet
bütün yeni iktisada veche vermelidir,
bütün yeni iktisadi idare etmelidir. Bu
zat yazıyor:

« Harp l  z  mundan fazla isbat etdi
ki politika, her gün daha ziyade, ikti-
sad   hayat ile ihtilat etmeye doğru
  tmekde dir. Hatta, her tarfd   iktisad  
hayat politakaya aşağı yukari hakim
olmaktadı  r .

Biz Fransada 1871 den 1914 de
kadar siyasi « d  mocratie » devrinde
bulunduk .şimdi iktisad   « d  mocrati »
devri a  ililiyor . *Rakamin   nunde söz*
siliyiyor, politika sistemleri   ib  hi   -
niyyet   n  nda siliniyor. [*]»

Mustahsillerin fazla yorulmalar  n  
takbih ediyorsa da , istahsalin her tak-
yidini de men'etmek istiyor . [1]

Daha şimdiden , sa'ylerinin bütün
k  r  n   kendilerine al   koymak isteyen
i    ler 1867 ve 12 kan  ni evel 1915
kanunlarının himayesi altında istihsal
« Coop  ratif »   irketleri teşkil ede biliyorlar.
Bu   irketler tamamen fransadan çıkma-
dırlar. 1848 inkilabi bu şirketleri te  ci'
etmişdir .   mpratorluk irtica'ının kurbanı
olarak bunlar Devletin ancak pek basit
te  vikleine mazher iselerde , tecrübenin
bize isbat etmiş olduğu vech ile bu
teşviklerin artması te'min oluna bilir .
Daha eyisini yapmalıyız , daha eyi bir
tevzi' [R  partition] ic  n , birleşmiş olan
i    lerin teklif etdikleri sur  ti halleri ,
bu formuller istihsali artıracaksa , esas

[*] *Le verbe s'efface devant le chiffre.*

les syst  mes politique devant la concr  te r  alt  .

[1] jonhau, Les travailleurs devant la paix, Edition de
La Bataille 67 quai de Volney, paris.

i'tibarile kabul etmemek için hiç bir sebeb yokdur.

Alman «socialiste» fırkası dahi servetlerin artmasını istiyor. 1917de Würzburg kongrasında, Scheidmann harpden sonra, «socialiste» prensipleri şe'niyet kalibına ifrağ etmek, hakayıkı ehvale tevfiik etmek ve yeni bir iktisadî ta'azzi vücade getirmek lâzım geldiğini söylemekle beraber ilâve ediyordu: şübhesiz istikbali, her teşebbüsün «socialisé» olacağı temame socialiste bir hâl gibi tasavvur etmemeliyiz. *Bizim siyasetimiz istihsalin artmasına doğru müteveccih olmalıdır.*» [1] Bu sözde, Alman socialistliğinin re'alist şıarı görülüyor. *Drei Jahre Weltrevolution* adlı kitabında Dr. Lench gibi muharrirler daha ileri bile gidiyorlar; Alman istihsalinin, bütün dünyanın büyük piyasalarını yutacak kadar kuvvetli olmasını istiyorlar.

1919 senesi ağustosunda, *National Food Review* de M. H. Hoover vazife'i hazireyi énergique ta'birlerle icmal etmiştir:

«Avrupa Devlet recullerinin ilk ve esasi cehdi, işçilere mevad [matériaux] ve edevat tedarik ve onların s.'ye, çalışmaya avdetini te'min etmek olmalıdır. Kezalik şu hakiketi de teslim etmeli ve anlamalıdır ki, iktisadî nazariyyeler yahud siyasi kanaetler ne olurlarsa olsunlar, ferdlerin a'zamî cehdlerini istilzam etmelidir. Avrupanin istihsal kabiliyyeti, inkilabkârane tecrübeler yer brakmamaktadır; a'zamî istihalsiz, mi'delere agdiye, ocaklara mahrukat verecek bir iktisadî politika yokdur. Hayat bahalılığı üzerine göz yaşları dökmek hiç bir şeye yaramaz. Hayat bahalılığı nakâfi istihsalin doğrudan doğruya neticesidir.»

Hakiketen asrî zekalar tevzi' dusturunda muhtelif fikirlerde bulunabilirler

[1] Journaux allemands d'octobre 1917.

İÇTİMAİ TESANUD VE CİHANŞUMUL ALÂKA

I. Kanbur bir adam salim bir adamdan ne kadar farklı ise «antisocial» bir kimse ahlâkî bir adamdan o kadar farklıdır, kendimizde «antisocial» yani cemiyetin menafiinine mugayır birşey his etdiğimiz zaman arlanmamız, nakabili ictinab bir hicab duymamız işte bundandır; kezalik bu maluliyeti bu galeti hilketi silmek, izale etmek arzusu bundardır.

Ahlâkıyyet fikrinin, *salimiyyet* fikrinin ehemmiyeti görülüyor. Bir galeti hilket olmakda, bütün diğer mahlukat ile kendilerini hem ahenk his etmemekde, onlarda kendisini görmemekde, yahut onları kendisinde bulmakda gerek his için gerek fikir için sakil nahos birşey vardır. Her mevcudun esası, cevheri halini alarak derunî sururlarının kemiyet ve keyfiyyetini, ahlakıyyetib yani bizzat içtimailiği ile mütenasib kılacak derecede insanın içtimailik hissiyatının kudretli olması işte, tam bir surette elde edilmesi muhal ideal budur: Ferdî vicdan, o zaman, ictimai vicdanı o kadar istinsah eder ki ictimai vicdanı rahatsız eden her te'sir aynı derecede ferdî vicdanı müteessir eder. Harice yapılan her gölge üzerimize in'ikas eder: ferd bütün zihayat cem'iyeti yüreğinde his eder. İçtimai grize tabii istifa kuvvetile azasına kadar bütün mevcudu, bütün varlığı o derece işba' ederki bir karınca vücudunun ortasından kesilecek olsa yine yürüyeblen baş ve göğüs, karınca yuvasını müdafaaya ve karınca yavrularını mahfuz yerlerine götürmeye devam eder. Bu, ahlâkıyyeti beşeriyyenin henüz vasıl olmamış olduğu bi'â sebebi haricî bir ilca derecesidir: İcab ederdi ki bizim her parçamız başkası için yaşasın ve ölsün ve hayatımız derin menba'larına kadar bütün hayatı içtimaiye karışsın.

II — Hakiki filosof: beşeri olan hiç bir şey bana yabancı değildir demekle iktifa etmemeli, yaşayan, ızırad çeken ve düşünen hiç bir mevcud bana yabancı değildir demeli. Yürek kendisi gibi bir yüreğin çarpdığını işittiği her yerde hatta en küçük mevcudda, evleviyette

fakat yüksek «rendement» elde etmek izumunda cumlesi muttefik bulunurlar. Yerine daha müessir bir istihsal «règime» i ikame olunduğu gün günde delikcılık [salariyat] «regime» i ortadan kalkacaktır.

Şiir

Eski Tarz

Çıkar feryadımız eflâke istimdad şeklinde,
Olur nazil semadan bin belâ imdad şeklinde.
Niçün, bilmem niçün hilkat bütün erbabı idrâke
Çekilmez bir belâ vermiş dili naşad şeklinde.
Mukayyedir beşer zenciri ahkâmile takdirin,
Birer betbaht esiriz cümlemiz âzad şeklinde,
Bakarken çeşmi im'anın şu fâni sahnı hestiye
Görür matemnüma viraneler âbad şeklinde.
İsabetsiz teâlî başka bir şekli tedennidir,
Felek tenzili gâhî gösterir is'ad şeklinde.
Beka nimetlerin mechulüdür, varlıkla yokluk bir,
Ayandır Halikin ihsanı istirdad şeklinde.
Ne isyanlar, ne pür suziş tazarrular eder intak,
Sema bir samtı muhiş gösterir mu'tad şeklinde.

Tokadi Zade : *Şekib*

müsavi ve faik mahlukda daima kendisini bulur. Bir menkibeye göre Hindli bir şair, ölümüne karşı çabalayarak yaral ıbir kuşun, ayakları önüne düşdüğünü görmüş; merhamet şehkeleleriyle kabaran şa'irin yüreği, muhtazır mahlukun yüreğinin helecenlarını taklid etmiş, bu mevzun ve mutekatti tezallum, ıztırabın bu ahengi dirki nazmin menşe'i olmuş; şîr gibi, dinin de en yüksek menşe'i ve en güzel tecelliyatı merhamettedir. İnsanların biri birine mehabbetleri ruhların evelce tam bir itilafına mnhtaç değildir, nisbî bir i'tilafı husule getirecek bu mehabbedir : biribirinizi seviniz, biribirinizi anlayacaksınız; biribirinizi eyi anlamış olduğunuz zaman i'tilaf etmeye daha yakın olacaksınız, yüreklerin ittihadından bir ziya fışkırır.

«Bir Ahlakın icmalî» nden [*]

J. M. Guyau

[*] Guyau'nun bu şah eseri tarafımızdan tamamen tercüme edilmiştir ve Maarif Vekâletince tabedilmek üzere . M. T.T. H. inde tedkik olunmaktadır.

A.D.

Deli Çay...

Koşarken kayalara başını çarpa çarpa
Yolu eger düşerse biraz ormana, sarpa
Yalçın бүker belini, orman keser yolunu!

Toplar hıza geçerde kanadını, kolunu
Benzer coşup giderken çarparak çınarlara
Böğrüne ok saplanmış azgın canavarlara!

Ba'zan yıkar sedleri gök gibi gürliyerek
Bazan bir tufan olur arzı sürükliyerek
Götürür denizlerin bırakır kucığına !

Ba'zan da belâ olur köylerin ocağına..
Onlar da sevda gibi hem afet.. hem seadet!
Onlar da gönül gibi bir serseri nihayet!

Bir doğumu andırır kaynağından çıkışı...
Ne kadar benzer bize şekil şekil akışı..
Denize dökülüğü : o korkunç ölümümüz !

Aşkımız, hicranımız, bülbülümüz, gülümüz,
Hepsi de çıktıkları kaynağa dönecekler
Daima yanacaklar .. daima sönecekler !

Dr Ziya

« KHAYYAM » dan

Bir kaç rüba'i tercumeleri

İsyânima imkânı olur yoksa rızâsı ;
Gönlümmü karanlık ; neredê nur -- ü ziyâsı ;
Biz cenneti a'layı ibadetle kazânsak :
Bu bey'e döner , nerde kalır lutf -- ü atâsı ;

Bir kasr idi ki , ma'kesi taa çarhı mu'alla ;
Olmuşdu nice bâdişohe tur-i tecella ...
Gördüm - ki yıkık sakfına baykuşlar oturmuş ;
- Kuu, Kuu;... diye geçmişleri yad - etmede hala;

Bir çok ülema mezheb'ü din bahsını aldı
Bir çok hükema felsefeye girdi, bunaldı ;
Birden bire haykırdı bu gafillere hâtif :
« Cahil kafanız çıkmıyacak yollara daldı ; »

Ali Şevket